

ÅRSMELDING FOR BIRDLIFE NORGE I 2023

Foto: Gunnar Numme

BirdLife
NORGE

Organisasjon og sekretariat

BirdLife Norges sekretariat har i 2023 bestått av: Kjetil Aadne Solbakken (generalsekretær), Ingar Jostein Øien (fagsjef), Martin Eggen (naturvern-rådgiver), Frode Falkenberg (rådgiver), Sine Hagestad (førstekonsulent, deltid), Morten Helberg (rådgiver), Marte Jystad (organisasjonskonsulent), Mari Dønnum Klaussen (førstekonsulent, deltid), Magne Myklebust (informasjonskonsulent), Faris Omerovic (rådgiver), Peter Ranke (seniorrådgiver), Jan Erik Røer (seniorrådgiver, deltid), Paul Shimmings (førstekonsulent), Andreas Winnem (rådgiver) og Tomas Aarvak (rådgiver). Dette utgjorde 12,2 årsverk. I tillegg kommer en del kortere engasjementer.

BirdLife Norge har fylkesavdelinger i alle fylker og 57 lokallag. Den gjeldende strategien for perioden 2019–2024 ble vedtatt på årsmøtet i 2019. Ett oppdatert prinsippprogram ble vedtatt i 2022. Dette angir overordnede retningslinjer for hele organisasjonen innenfor flere temaer. BirdLife Norge er medlem i BirdLife International, som er verdens største partnerskap av grasrotbaserte naturvern-organisasjoner. Foreningen har også medlemskap i Sabima samt Forum for Natur og Friluftsliv.

Sentralstyret

Etter årsmøtet i 2023 har Anne Sørensen vært styreleder. Trond Øigarden var nestleder frem til 21. november 2023, da Anne Gri Henriksen overtok som nestleder etter en ny konstituering av sentralstyret. I tillegg til disse har Torborg Berge, Dag Gjerstad, Reidar Hindrum og

Lars Petter Røyset Marthinsen vært styremedlemmer. Styret hadde fem møter og har behandlet 41 saker i løpet av året.

Medlemsutvikling

BirdLife Norge hadde totalt 13 252 medlemmer i 2023, noe som er en økning på 84 medlemmer (0,6 %) fra 2022. 59 % er menn og 41 % er kvinner.

Tidsskrifter

BirdLife Norge gir ut fire tidsskrifter. Hovedtidsskriftet *Vår Fuglefauna* kom som vanlig ut med kvartalsvise numre, og i dette bladet settes det fokus på foreningens naturvernarbeid, populærvitenskapelige artikler om fugler samt arbeidet i de ulike ledd av organisasjonen. Bladet hadde 5858 abonnenter mot slutten av 2023. *Fuglevennen* kom ut med to numre i 2023. Dette bladet er innfallsporten til fugleinteressen, og er å betrakte som vårt rekrutteringstidsskrift. Her legges det vekt på fuglefôring, fuglekasser og hverdagslige opplevelser med fugler i nærmiljøet som passer for folk flest. Bladet hadde 4803 lesere mot slutten av året. Fagtidsskriftet *Ornis Norvegica* er utelukkende nettbasert, og publiserte i løpet av året fem artikler på til sammen 46 sider. Årboken *Fugleåret* er en omfattende oppsummering av interessante, kvalitetssikrede fugleobservasjoner fra det aktuelle året. Fugleåret 2022 ble utgitt i desember 2023. Årboken hadde ved årets utløp 1558 lesere. BirdLife Norges fylkesavdelinger utgir til sammen 14 lokaltidsskrifter. Av disse hadde 13 utgivelser på papir eller nett i 2023.

Internett og sosiale medier

I 2023 ble det publisert totalt 195 nyhets saker på *birdlife.no*, derav 100 som ble vist på forsiden. Dette er på samme nivå som i 2022. Fordeling av nyhets saker som ble produsert av fylkeslagene var som følger: Aust-Agder (5), Buskerud (14), Finnmark (2), Hedmark (0), Hordaland (15), Svalbard (11), Møre og Romsdal (0), Nordland (21), Oppland (14), Oslo og Akershus (3), Trøndelag (12), Telemark (2), Troms (4), Vest-Agder (1), Vestfold (4) og Østfold (7). I forhold til 2022 var det omtrent 20 % nedgang i bruken av *birdlife.no* i 2023. 435 000 sideoppslag ble gjort.

Statistikken for nettstedet *fuglevennen.no* blir i stor grad farget av Hagefugltellingen i månedsskiftet januar/februar og av bruken av spalten «Spør en ornitolog». Antall sideoppslag er derfor ikke relevant, men statistikken over aktuell aktivitet er som følger: Hagefugltellingen hadde i 2023 anslagsvis 25 000 deltakere, som rapporterte fugler fra 10 581 hager under kampanjen. Det er en nedgang på nærmere 3 000 hager, noe vi i stor grad tilskriver koronapandemien. Pandemien la til rette for at mange var hjemmeværende i 2022 (og 2021) i motsetning til 2023. Spalten *Spør en ornitolog* har stor verdi blant annet for skolebarn, som bruker siden hyppig til å få svar på spørsmål som er relevant i forhold til eget pensum og læring. Her er det til nå besvart over 47 000 spørsmål, hvorav 3 600 i 2023.

Sosiale medier er effektive formidlingskanaler for informasjon fra BirdLife Norge. Per 31. desember 2023 hadde vi 46 700 følgere på Facebook (facebook.com/fuglevern), som var et tilfang på 1 200 tilhengere i løpet av året. På Twitter (twitter.com/fuglevern) var det 3 080 følgere 31. desember 2023, hvilket var en økning på 75 følgere i løpet av året. Vi var også aktive på Instagram (instagram.com/fuglevern/). Per 31. desember hadde vi 15 300 følgere, som var 400 flere enn på samme tid i 2022. Vårt nyhetsbrev (birdlife.no/nyheter/varsling/) gikk ut til 6 767 personer per 31.12.2023, hvilket er 300 personer flere enn året før.

Økonomi

Det ikke-reviderte årsregnskapet til BirdLife Norge viser et overskudd på kr 730 179. Totalomsetningen for året ble kr 30 883 142. Fordelingen er kr 15 404 651 på organisasjonsdrift og kr 15 478 491 på prosjektvirksomheten. Driftsstøtten fra Miljødirektoratet utgjorde kr 2 405 913. BirdLife Norge har for tiden god likviditet, og egenkapitalen er ved årsskiftet kr 14 492 387. Foreningen hadde ved utgangen av 2023 en bankbeholdning på kr 29 979 690. Av dette er kr 11 439 048 bundne midler knyttet til prosjektvirksomheten.

Årsoppgjørdisposisjoner for regnskapsåret 2023

Årstall / fond	Disposisjonsfond
Status per 1.1.2023	13 762 209
Disposisjoner 2023	730 179
Status per 31.12.2023	14 492 387

BirdLife Norges egenkapital er i sin helhet plassert i et disposisjonsfond. Årsoppgjør-disposisjonene legges frem for årsmøtet i 2024 for godkjenning.

Fond

BirdLife Norge har flere fond som bestyres av et fondsstyre, som er utnevnt av sentralstyret. For 2023 har fondsstyret bestått av Torborg Berge, Merete Wiken Dees, Torgeir Nygård og Peter Sjolte Ranke (sekretær) og Thorbjørn Aakre. Hvert fond har egne statutter, hvor den generelle regelen er at maksimalt 80 % av årets rente skal fordeles til prioriterte søknader. Unntaket er Stiftelsen Oddmund Aune og Erling Bjørgums minnefond hvor det er godkjent en endring i statuttene som gjør at hele fondets kapital er frigjort. BirdLife Norge sine fondsregnskap inngår ikke i årsregnskapet for foreningen. Status for fondene per 31.12.2023 er følgende:

Norsk Fuglevernfond: Formål å fremme ornitologisk forskning innen fuglevern ved utdeling av årlige stipender. Innestående kr 701 317.

Snøglefondet: Underlagt Norsk Fuglevernfonds statutter, i tillegg til egen avtale om disponering. Gjelder prosjekter på norskhekkende dagrovfugler og ugler og i særdeleshet snøgle. Innestående kr 1 526 851.

Stiftelsen Oddmund Aune og Erling Bjørgums minnefond: Formål å fremme ornitologisk forskning med spesiell vekt på trekkfugler. Det planlegges å jobbe videre

med å avvikle stiftelsen. Innestående kr 2 017.

Svein Haftorns fond: Fondets formål er, i Svein Haftorns ånd, å øke barn og ungdommers interesse for norsk fuglefauna. Innestående kr 407 682.

Jon Suuls Legat: Dette er et fond som har til formål å støtte ideell virksomhet innen norsk natur- og kulturvernarbeid rettet mot sjøfugl, i særdeleshet ærfugl. Det vil ikke bli foretatt utbetalinger fra fondet før beholdningen er minimum kr 100 000. Innestående kr 91 087.

Totalt innestående på BirdLife Norge sine fond er per 31.12.2023 kr 2 730 977. Det ble ikke delt ut fondsmidler i 2023.

Prosjektvirksomheten

Prosjektvirksomheten i BirdLife Norge har vært betydelig også i 2023. Aktiviteten er både knyttet til oppdrag fra forvaltningsmyndighetene og egne prosjekter, og ikke minst en kombinasjon av disse kategoriene, hvor BirdLife Norge initierer prosjekter som vi søker støtte til gjennomføringen av hos forvaltningsmyndighetene. Flere større prosjekter er i stor grad basert på frivillig innsats fra foreningens medlemmer. Noen prosjekter inngår i nasjonal bestandsovervåking av fuglefaunaen, enten som en generell overvåking av fuglefaunaen, eller som spesifikk overvåking av enkeltarters hekke-/overvintringsbestander eller trekkregistreringer.

De fleste av disse prosjektene er langsiktige, slik at bestandsutviklingen kan følges over tid. Dette gjelder blant annet datainnsamling i Norsk hekkefuglovervåking, som overvåker hekkebestanden i standardiserte geografiske ruter for en rekke norske fuglearter. Prosjektet har siden 2012 omfattet ruter i alle landets fylker og finansieres av Miljødirektoratet i tillegg til en omfattende dugnadsinnsats fra BirdLife Norges medlemmer. Ved BirdLife Norges fuglestasjoner på Lista og Jomfruland følges bestandsutviklingen for en rekke fuglearter under vår- og høsttrekket ved tellinger samt ved standardisert fangst og ringmerking, som også inngår som en del av miljømyndighetenes terrestriske miljøovervåking. *Hagefugltellingen* er en årlig landsdekkende telling av hagefugler, og ble som vanlig gjennomført den siste helga i januar med stor deltakelse. I tillegg utfører BirdLife Norge *Overvåking av fugler i jordbrukets kulturlandskap (3Q)* i samarbeid med Norsk institutt for Bioøkonomi (NIBIO). BirdLife Norge deltar i overvåkingen av sjøfugl både i hekketiden og om vinteren som en del av *det nasjonale overvåkingsprogrammet for sjøfugler (SEAPOP)*.

Av de artsspesifikke prosjektene gjennomfører vi nasjonal overvåking på to av de globalt truede artene vi har i Norge, *dverggås* og *stellerand*, samt *havørn* som er en ansvarsart for Norge og *åkerrikse* som er på den norske rødlista som kritisk truet. Fra og med 2016 startet vi et overvåkingsprosjekt på svarthalespove, som i likhet med *dverggås* er en «prioritert art» i Norge med egen forskrift. I likhet

med *dverggås* har *åkerrikse* en egen nasjonal handlingsplan. For *dverggås* er prosjektet omfattende og innsatsen favner utenfor landets grenser. Fra 2011 pågikk et EU-prosjekt med bevaring av *dverggås* langs den europeiske trekkruta (LIFE+). Prosjektet ble avsluttet i 2018, og i 2022 startet et nytt LIFE+ prosjekt hvor BirdLife Norge spiller en viktig rolle. Siden 2021 deltar BirdLife Norges *dverggås*prosjekt også i forskningsprogrammet COAT (Climate Observatory on Arctic Tundra). I 2023 har arbeidet med publisering av prosjektets data i internasjonale fagtidsskrifter fortsatt. I 2022-2023 har vi overvåket horndykker i Innlandet. Dette er en rødlisteart som det er viktig å følge bestandsutviklingen til. I 2018 startet vi et overvåkingsprosjekt på rødlistearten dobbeltbakkasin i Hardangervidda-området. Dette arbeidet fortsatte i perioden 2019–2023. I 2022 startet vi et omfattende nasjonalt bevaringsprosjekt for vipe som nå er kritisk trua på rødlista.

Etter at BirdLife Norges femårige nasjonale kartlegging av *hubro* ble avsluttet i 2012, ble dette prosjektet avløst av et løpende overvåkingsprosjekt for arten i utvalgte områder i Norge hvor BirdLife Norge er sentral. I 2013 ble dette utvidet til å omfatte fire overvåkingsområder. Arbeidet har også inkludert kartlegging av habitatbruk vha. satellitt-telemetri og GPS-teknologi. Fra 2015 har vi i tillegg foretatt genetiske undersøkelser av både unger og voksne på samtlige registrerte reir i overvåkingsområdene. Dette gjøres i samarbeid med NINA. Et omfattende arbeid med å kartlegge dietten hos *hubro* i Midt-Norge ble innlemmet i BirdLife

Norges prosjektportefølje i 2013. Dette er videreført i perioden 2014–2023, og i løpet av 2016–2018 ble deler av resultatene publisert, mens det i 2021–2023 har blitt arbeidet med sluttpublisering av hele materialet. I 2016 startet vi opp et arbeid med C14-datering av byttedyr på hubroens hekkeplasser som fortsatt pågår. Videre overvåker vi *taigasædgås* og *tundrasædgås*. Dette arbeidet har fokus både på kartlegging av hekkeområder, studier av trekk og overvintringsforhold vha. satellittsendere og halsringmerking, samt genetiske/morfologiske analyser. Taigasædgås er i tilbakegang på global basis, og det er nå en internasjonal handlingsplan under utarbeidelse, hvor BirdLife Norges prosjekt har vært en sentral bidragsyter. Fra og med 2015 arbeider BirdLife Norge også aktivt med kartlegging og overvåking av bestander av gjess som utgjør forvaltningsmessige utfordringer både på regionalt og nasjonalt nivå på grunn av beiteskadeproblematikk. Dette gjelder *hvitkinngås*, *kortnebbgås* og *grågås*.

BirdLife Norge har også regionale overvåkingsprosjekter på blant annet *vandrefalk*, *jaktfalk*, *hønsehauk*, *hettemåke*, *fiskemåke*, *gråmåke* og *ærfugl*. Sammen med NINA og Agder naturmuseum, har BirdLife Norge et prosjekt som omfatter kartlegging av hekkeøkologi, bestandsforhold, vandringsmønster og habitatvalg hos *snøugle*. Det har blitt påsatt satellittsendere på 22 snøugler, og disse gir viktig informasjon om artens vandringer. BirdLife Norge er involvert i et genetikkstudium på snøugle i samarbeid

med NINA og Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU), og dette har siden 2014 gitt interessante resultater. Prosjektet omfatter også samarbeid og direkte innsats Canada (og tidligere i Russland, som en del av det daværende Norsk-Russiske miljør samarbeidet) ettersom prosjektet søker å avdekke bestandsforhold og vandringer i en global sammenheng. Prosjektet har initiert og leder den internasjonale arbeidsgruppen for snøugle (*International Snowy Owl Working Group* – ISOWG). Vi kartlegger også trekkrutene og forflytninger hos *fiskeørn*, *fjellvåk*, *lappugle*, *boltit*, *temmincksnipe*, *steinvender* og *lappspove* vha. satellittsendere og lysfølsomme dataloggere. Vi overvåker *kongeørn* som en del av Miljødirektoratets «Rovdata-prosjekt». BirdLife Norges fagavdeling har publisert flere notater om kongeørnskader på bufe og rein i Norge, samt laget kunnskapsstatus for kongeørn som er et viktig grunnlagsdokument for Miljødirektoratets forvaltning av arten i Norge.

BirdLife Norge arbeider med å revidere *statusen for norske IBA-områder*. En full gjennomgang og oppdatering av de terrestriske og eksisterende IBA-er i Norge er tidligere publisert. BirdLife Norge har et omfattende nettverk av IBA-voktere for hvert enkelt IBA, og dette nettverket har ansvar for oppdatering av områdets status og rapportere hvis IBA-et er truet av inngrep. Dette er BirdLife Internationals verdensomspennende system for kunnskapsinnsamling og verdsetting av de viktige fugleområdene globalt, som er en

standard som benyttes av naturforvaltningsmyndigheter verden over. Det arbeides nå med implementering av IBA-data i miljøforvaltningens databaser både sentralt hos Miljødirektoratet og hos statsforvalterne. I samarbeid med SABIMA startet BirdLife Norge i 2022 et omfattende prosjekt med søkelys på IBA-områder med støtte fra Sparebankstiftelsen. Gjennom informasjons og læringsmateriell på nett, turer, kurs og aktiviteter i felt, skal barn og unge få en nærmere relasjon til verdifull natur og økt kunnskap om norske fuglearter og hvordan bidra til naturmangfold for framtiden. Dette arbeidet har pågått gjennom 2023.

I 2020 avsluttet BirdLife Norges fagavdeling et større arbeid med innsamling, kvalitetssikring og systematisering av hekkedata for alle norske hekkefugler som sammen med data fra alle andre europeiske land ble publisert i det andre store europeiske hekkeatlas for fugler (EBBA2) i slutten av 2020. Også i 2023 har fagavdelingen vært involvert i utarbeidelse av vitenskapelige publikasjoner med bruk av norsk materiale i dette atlas-prosjektet. BirdLife Norges fagavdeling hadde også ansvaret for gjennomføring av en landsdekkende kartlegging av *Årets fugl - tårnseiler* i 2023. Arbeidet er sammenstilt og publisert i *Vår Fuglefauna* i 2023. I 2020 startet vi opp en overvåking av *storspove* i fire representative utvalgte regioner i Norge som en oppfølging av at arten var *Årets fugl* i 2019, og dette arbeidet fortsatte i 2023.

Fra 2020 har BirdLife Norge driftet et prosjekt med nettfangst og ringmerking av spurvefugler i Pasvik naturreservat i Finnmark. Arbeidet er en del av det grensenære samarbeidet i «Miljøsamarbeid i nord» som drives/støttes av Klima- og Miljødepartementet og Utenriksdepartementet. Arbeidet har spesielt søkelys på vierspurv som er CR «kritisk trua» på nasjonal rødliste. Søkelys på vierspurv fortsetter også vha. kartlegging med lyttebokser som ble utplassert i Øst-Finnmark i 2023 og som i tillegg til vierspurv kartlegger forekomsten av de sjeldne rødlisteartene dvergspurv og lappsanger. I 2021 startet BirdLife Norge en spesifikk overvåking av lappspurv i Finnmark og på Hardangervidda, som er kjerneområder for arten. Lappspurven fikk status som sterkt truet (EN) på norsk rødliste i 2021.

I 2022 og 2023 har BirdLife Norge gjennomført fysisk konstruksjon/tilrettelegging av hekkeplasser for *krykkje* som er «sterkt trua» (EN) på rødlista og for andre mindre måker og terner som er trua, blant annet fiskemåke, makrellterne og rødnebbterne. Det ble også startet opp overvåking av storskarv i utvalgte regioner og forsknings- og utredningsarbeid på svartand i 2023. I samarbeid med Norsk institutt for naturforskning startet vi også i 2022 et prosjekt hvor skoleelever får lære om terner og andre sjøfugler, og bli med å restaurere sjøfuglenes leveområder. Ved å rydde forlatte holmer for vegetasjon, slik at de igjen egner seg som hekkeplasser, sette opp hekkedekker og overvåkingskamera, lærer elevene om dyrelivet på holmer i

deres eget nærområde. Ved å følge fuglene gjennom hekkesyklusen får de også et innblikk i fuglenes liv.

I løpet av perioden 2017–2023 har BirdLife Norge gjennomført omfattende registreringer og skjøtselstiltak i verneområder i Midt-Norge, og vi har kartlagt generell fuglefauna i en rekke områder i ulike fylker ifm. arealplansaker eller som grunnlag for verneforslag. I 2020 produserte BirdLife Norges fagavdeling 11 rapporter i BirdLife Norges rapportserie og 55 BirdLife Norge-notater. Rapportene i rapportserien er tilgjengelig på BirdLife Norges nettsider. BirdLife Norges fagavdeling produserer også årlig både populærvitenskapelige og vitenskapelige artikler fra prosjektarbeidet. I 2023 ble fem vitenskapelige artikler publisert med medvirkning fra BirdLife Norges fagavdeling. Også gjennom BirdLife Norges fylkesavdelinger og lokallag er det et stort mangfold av lokale og regionale prosjekter rettet mot arter og/eller lokaliteter. Resultatene fra disse publiseres gjerne i våre fylkesvise tidsskrifter, BirdLife Norges medlemstidsskrift *Vår Fuglefauna* eller i BirdLife Norges fagtidsskrift *Ornis Norvegica*.

Lista Fuglestasjon

Lista Fuglestasjon gjennomførte i 2023 sin 34. sesong med overvåking av fugletrekket ved Lista Fyr. Overvåking foregikk som vanlig fra 15. mars–10. juni og 15. juli–15. november med standardisert nettfangst og trekkteilinger. Arbeidet er gjennomført med støtte fra Agder Fylkeskommune, Statsforvalteren i Agder, Miljødirektoratet og Natur og Fritid AS.

Aïda López har vært ansatt som stasjonsleder. Rubén Piculo var hovedringmerker om våren, mens Mario Navarro og Benito Sánchez var ringmerkere om høsten. Tre frivillige fra Spania, Tyskland og Belgia fikk opplæring og bidro i arbeidet, to av dem i hele sesongen.

En årsrapport fra resultater fra arbeidet 1990–2023 ble publisert i januar 2024. Fangsttallene for 2023 havnet samlet sett under gjennomsnittet for Lista Fuglestasjon. Vår- og høstfangsten på Lista var henholdsvis 16,1 % og 49,7 % lavere enn gjennomsnittet. Høstfangsten på Lista hadde det klart laveste fangsttallet siden overvåkingen startet i 1990.

Det generelle resultatet for 2023 fra den standardiserte fangsten, som hovedsakelig består av spurvefugler, må karakteriseres som et bunnår. En overvekt av spurvefuglene som overvåkes i den standardiserte fangsten viser i rapporten negative trender.

Denne rapporten presenterer også en indeks over vårankomst for 30 utvalgte trekkfuglarter fanget opp i overvåkingen ved fuglestasjonene Lista og på Jomfruland i perioden 1990–2023. Den samlede fenologiindeksen viser at disse ankom 3,4 dager tidligere i 2023 enn i 1990. For året 2023 var ankomsten som forventet (0,2 dager tidligere) i forhold til utviklingen i denne indeksen.

Fuglestasjonen skal i samarbeid med Norsk institutt for naturforskning (NINA) gjennomføre et prosjekt kalt VisAviS, som

skal gå fra 2022 til 2026. En radar ble installert ved Lista Fyr og plasseringen av radaren var nøye valgt med tanke på oversikt av fugletrekket. Lista Fuglestasjon har hovedansvar for bakkeverifisering av radarsporene på Lista. Feltarbeidere vil registre arter og antall fugler som trekker forbi og loggføre disse.

Fuglestasjonen gjennomførte Lista Fuglefestival med Bird Race, foredrag, grilling og quiz helgen 2.-3. september. Festivalen er et samarbeid mellom BirdLife Norge, Lista Fuglestasjon og Besøkscenter Våtmark Lista. Lista Fuglestasjon arrangerte et ringmerkingskurs i 2023. Totalt ble 11 grupper guidet av Lista Fuglestasjon ved Besøkscenter Våtmark Lista i 2023.

Naturvernarbeid

Vårt viktige bidrag til naturvernarbeidet har til alle tider vært dokumentasjon og overvåking av fuglefaunaen, også fordi fugler er indikatorarter, og fordi endringer i fuglebestandene speiler forandringer hos det øvrige naturmangfoldet og i økosystemtjenester. Videre er nasjonale og internasjonale miljømål og forpliktelser utgangspunktet for naturvernarbeidet. Vårt nettverk av tillitsvalgte i lokallag og fylkesavdelinger jobber med naturvernsaker i sitt område. Naturvernarbeidet inkluderer både innspill/høringer, møter, offentlig debatt og praktisk tilrettelegging og restaurering. Fylkesavdelingene våre er også medlem i de fylkesvise Forum for natur og friluftsliv (FNF), og gir innspill til naturvernsaker der. BirdLife Norges arbeid omfatter alle forvaltningsledd. BirdLife Norge har en naturvernrådsgiver som jobber med

naturvernarbeid, kommunikasjon og utadrettet virksomhet. Arbeidet går også ut på å støtte det frivillige nettverket.

BirdLife Norge har hatt et tett samarbeid med mange andre organisasjoner i 2023. Vi bidrar der med ornitologisk kompetanse og andre faglige innspill. Særlig viktig var samarbeidet med råd til oppfølging av den nye naturavtalen, der vi løftet en del kritisk viktige saker for BirdLife Norge, som behovet for bedre vern av Important Bird and Biodiversity Areas (IBA). Gjennom å foreslå politiske løsninger og promotere kunnskap om økologiske sammenhenger, bereder vi grunnen for oppnåelse av mange nasjonale og internasjonale miljømål. Vi ser at også andre aktører slutter seg til våre synspunkter. Under trekkes det særlig frem saker av nasjonal betydning og omfang.

Truede arter i jordbrukslandskapet

Data fra Miljødirektoratet viser at 45 % av alle fugler tilknyttet det norske kulturlandskapet har forsvunnet siden årtusenskiftet. Bakkehekkende arter er blant dem som sliter mest – vipe, svarthalespove og åkerrikse er kritisk truet (CR) og storspove er sterkt truet (EN).

BirdLife Norges rapport *Tiltak for bakkehekkende fugler i jordbrukslandskapet* har gitt oppdatert kunnskap om utfordringene for noen av våre aller mest truede fugler. En veileder for hva den enkelte grunneier kan gjøre, er gjort tilgjengelig både digital og fysisk form. BirdLife Norges tillitsvalgte jobber med kartlegging og tilrettelegging for truede fugler i kulturlandskapet med støtte

fra sekretariatet samlet under et nasjonalt prosjekt. Vi jobber også med å etablere gode forskrifter med aktuelle tiltak for bakkehekkende fugler gjennom RMP-midler som administreres av statsforvalterne med rammer bevilget gjennom jordbruksoppkjøret. På tampen av året etterlyste vi nye virkemidler fra Klima- og miljødepartementet og det ble avtalt møte i sakens anledning. Med langvarig synkende bestander av bakkehekkende arter i jordbrukslandskapet, trengs det nye grep.

Truede sjøfugler

Over 60 prosent av sjøfuglene er rødlistet. Arbeidet med sjøfugler er prioritert for BirdLife Norge. Statsforvalterne i Agder, Oslo og Viken og Vestfold og Telemark vurderer å utvide perioden med ferdelsesforbud i sjøfuglreservater og nasjonalparker for sjøfugl, med endringer av verneforskriftene som et mulig utfall. Det er Klima- og miljødepartementet som har tatt initiativ til gjennomgangen. Både hovedforeningen og våre tillitsvalgte svarte på høringene. BirdLife Telemark og BirdLife Vest-Agder er blant dem som har fremskaffet rapport og kunnskap som kan brukes i vurderingene. Lignende problemstillinger finnes ved mange verneområder for sjøfugl over hele landet, og BirdLife Norge ba i 2023 Klima- og miljødepartementet om en lignende gjennomgang av verneområder for sjøfugler over hele landet. Vi har også påpekt behovet for bedre forskrifter i andre teamvise verneområder. I likhet med 2022 opplevde vi også i 2023 flere omfattende utbrudd av fugleinfluensa. BirdLife Norge

har bidratt mot Mattilsynet med informasjon om forflytninger på fugl i den sammenheng. I et brev til klima- og miljøminister Andreas Bjelland Eriksen bad BirdLife Norge høsten 2023 om en orientering og videre samtaler om hvilket arbeid Klima- og miljødepartementet gjør i forkant av hekkesesongen 2024 og fremover.

Ulike deler av organisasjonen har også vært aktive i prosjekt der man fysisk har tilrettelagt for sjøfugler som krykkjer, terner, fiskemåke, hettemåke, fiskemåke m.m. gjennom å etablere hekkeholmer, hekkeflåter og rydde holmer for kratt. Dette kommer truede fuglearter direkte til gode.

Forvaltningen av rovfugler og kongeørn

BirdLife Norge er fast medlem av *Kontaktutvalget for rovviltforvaltningen*. BirdLife Norge har også utnevnt Alv Ottar Folkestad som kongeørneksperter. Kommunikasjonsarbeid rundt havørn og andre rovfuglers plass i økosystemene, og påvirkning på andre bestander og tamdyr, er viktigere enn noen gang. Spesielt har vi sett det som vår oppgave å kommunisere hva som faktisk kan redusere tap av beitedyr der kongeørn er skadegjørere, basert på kjent og solid kunnskap. Dermed er ofte oppfølging av avisinnlegg og redaksjonelle saker nødvendig.

Resultatene fra et forskningsprosjekt om kongeørn på Fosen ble publisert i 2023. De viser at de fleste kongeørnene tok få lam i løpet av beitesesongen, og at en høy tetthet av kongeørn ikke nødvendigvis innebærer høye lammetap. Å felle

kongeørn er i tillegg forventet å ha kortsiktig effekt på lammetapet, ettersom nye ørner raskt fyller det tomrom som blir etter de som tas ut. Utsett slipp-dato for små lam er tilrådd som tiltak for å redusere tap på beite.

At hyppighet av kongeørnskader på rein og lam har tett sammenheng med bakenforliggende årsaker som vanskelige forhold i fjellet, sykdom og annet, samt enkelte notoriske skadegjørere som det er anledning til å skadefelle, er også godt dokumentert. Havørn er ikke en aktuell art i diskusjonen om tap av beitedyr. I oktober 2023 bad vi derfor regjeringen sørge for at kongeørn og havørn må tas ut av diskusjonene om rovviltforvaltning.

Brudd på PEFC-standarden (skog)

BirdLife Norge har avdekket en rekke hogster av aktive hønsehauklokaliteter i 2023. Det er et brudd på norsk lovverk og PEFC-standarden. I Oppland har dette ført til flere anmeldelser, mens det i Nordland er kommunikasjon med grunneiere, kommuner, Statsforvaltere og PEFC-Norge for å endre situasjonen. Vi har også påpekt at PEFC-standarden ikke er tilpasset hekkeperioden for vepsevåk.

Opplev fuglenes paradis

Sabima og BirdLife Norge har et prosjekt der målet er å synliggjøre og skape engasjement rundt våre Important Bird and Biodiversity Areas (IBA), både blant allmennheten og publikum. Med utgangspunkt i en nettside designet for barn og unge, vil vi få flere til å bli kjent med IBA der de bor. Våre tillitsvalgte over hele landet bidrar med dette. Som en del

av prosjektet ser vi også på utbyggingsplaner og vernestatus for de ulike IBAene, og driver kommunikasjon rundt dette. *Opplev fuglenes paradis* har blitt mulig ved hjelp av støtte fra Sparebankstiftelsen DNB.

Målet er til enhver til å ha oppdatert kunnskap omkring inngrep, vernestatus og forandringer i fuglelivet i de globalt viktige områdene, slik at dette kan brukes som et verktøy for forvaltningsmyndighetene på alle plan.

Beskyttelse av våtmark og annen natur

BirdLife Norge har engasjert seg tungt i enkelte saker der nasjonalt viktige våtmarker står på spill, også områder beskyttet under Ramsarkonvensjonen. I flere saker er det eldre reguleringsplaner som åpner for muligheten til å bygge ned våtmarker i dag. Arbeidet inkluderer engasjement i offentlige prosesser og høringer, mediarbeid og direkte kontakt med involverte bedrifter.

I 2023 har særlig regulering av deler av Hotranosen, Levanger (en del av Indre Trondheimsfjorden IBA) stått på agendaen. Det er sendt inn innspill ifm. nytt reguleringsarbeid. Ved Ørin, Verdal har BirdLife Norge jobbet i alle delprosesser for å minimere ødeleggelsene av kommunens utvidelse av industriområdet, der Aker Solutions er en sentral aktør.

Nasjonale interesser knyttet til jordvern har ført til at planene om nedbygging av Deli-jordet i Vestby kommune i Viken er

stanset. BirdLife Norge har engasjert seg fordi dette er en kjent hekkeplass for vipe.

Detaljreguleringplanen for etablering av forlengelsen av Nidelvstien i Trondheim, en om lag 20 km lang sammenhengende tursti langs Nidelva fra Øvre Leirfoss til Båthølen ved Hyttfossen med tilhørende parkeringsplasser og adkomster, har vært ute til offentlig høring. Trondheim lokallag har besvart høringen etter innspill fra flere, og det er offentlig debatt om konsekvenser og ulike alternativer.

I kommunedelplanen til Trondheim kommune ble det foreslått å omregulere Tillermarka fra naturområde til industriområde. Tillermarka er nærområdet for flere tusen som bor i Tillerområdet, og er dermed et viktig område for rekreasjon, og ikke minst et viktig naturområde for mange arter, inklusive sårbare og truede fugler. Etter kommunevalget 2023 ser det ut som om Tillermarka er reddet i denne omgang.

I Nordland har vi engasjert oss mot akvakultur i Breisundet, Bodø. Dette er et spesielt viktig område for hekkende sjøfugler. Saken var ved utgangen av 2023 til avgjørelse hos Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

I 2023 så vårt lokallag i Asker og Bærum seg nødt til å anmelde Kilen Sjøflyklubb for brudd mot vernebestemmelsene for Storøykilen naturreservat. Fuglene i reservatet lider på grunn av flyklubbens gjentatte forstyrrelser.

Vi har også levert klage på vedtak om jaktprøve i verneområder på Saltfjellet. Dessverre er det omfattende dispensasjoner rundt lov om båndtvang i fuglenes hekketid.

Vi har også hatt inne en klagesak hos Sivilombudsmannen om utplassering av en flytebrygge i Hustadvika kommune, Møre og Romsdal. Vi har appellert Statsforvalteren i Møre og Romsdal om å omgjøre vedtaket. Tiltaket er etter vårt syn ikke i overensstemmelse med planverk og bestemmelser, og er plassert i et viktig naturområde.

BirdLife Norge og BirdLife Telemark har engasjert oss mot utfylling i Heddøla ved Notodden Lufthavn, blant annet gjennom faglig argumentasjon ifm. høringssvar. Området er et viktig våtmarksområde og et funksjonsområde for flere rødlistede fuglearter.

NACES marine verneområde og beskyttelse av havbunn

Sammen med blant annet BirdLife International har vi jobbet for full beskyttelse av det viktige marine verneområdet NACES. Også havbunnen skal nå beskyttes av bestemmelser underlagt OSPAR-konvensjonen.

Klager på skadefellinger

Skadefellingstillatelser reguleres etter viltforskriften på ulike forvaltningsnivå. Våre tillitsvalgte jobber med tematikk og konkrete tillatelser. BirdLife Norge oppfatter at forskriften er god på mange punkt, men at praktiseringen ofte er mangelfull eller i strid med lovverket. At

statsforalterene må oppheve vedtak etter klager fra oss, stadfester en slik oppfattelse. Våren 2023 klaget BirdLife Sunnhordland på skadefelling av grågås i Bømlo kommune. Statsforvalteren i Vestland stadfestet at skadefellingsløyva flere steder på Bømlo våren 2023 er gitt på mangelfullt grunnlag, og opphevet derfor kommunen sine vedtak.

I slutten av mai 2023 gav Statsforvalteren i Troms og Finnmark skadefellingstillatelse på kongeørn i Hjertting reindistrikt, noe vi mener ble gjort på feilaktig grunnlag. Tillatelsen ble påklaget av BirdLife Norge.

Arbeid for lomvi i Oslofjorden

Enkelte år havner et større antall lomvi og andre alkefugler på avveie i Indre Oslofjorden. Kraftig pålandsvind øker faren for dette. På land blir sjøfuglene hjelpeløse. BirdLife Oslo og Akershus hadde et samarbeidsmøte om dette sammen med en rekke parter i 2023, og planlegger å lage en beredskapsplan for år med store innslag av alkefugler i indre Oslofjord.

Innhenting av kunnskap for å forvalte kunnskapsbasert

Naturen er under kontinuerlig press, og det er behov for å kartlegge konsekvensene av ulike menneskelige aktiviteter og forstå fuglenes respons på dem. BirdLife Norge har bedt Klima- og miljødepartementet sørge for at behovet for kunnskapsinnhenting i større grad vektlegges i beslutninger rundt instrumentering av ville fugler. Kunnskap knyttet til effekter rundt vindkraftutbygging er særlig forvaltningsrelevant.

Restaurering av våtmark

Ved Hotellneset ved Longyearbyen ble et våtmarksområde kunstig dannet i forbindelse med grusuttak under byggingen av flyplassen i perioden 1973–1975. I regi av BirdLife Svalbard ble det høsten 2008 utført gravearbeid i østre del av Laguna, hvor det ble anlagt ni mindre øyer. Det ble også gjort andre tiltak for våtmarks- og sjøfugler i området de senere år. Etter den tid har området vært et verdifullt tilholdssted for vannfugler i sommerhalvåret. Spesielt krykkjene kan være tallrike når de raster og vasker seg i ferskvann. Området var den gang ikke noe spesielt attraktivt som hekkeområde, siden fjellrev hadde lett tilgang til området når vannstanden ble lav utover sommeren.

Restaurering av våtmark gjøres også i Nittedal, Bærum og Vestvågøy i samarbeid med grunneiere og andre aktører. Tillitsvalgte og sekretariatet øker stadig sin kompetanse på feltet, og det er ventet at flere prosjekter blir satt ut i livet i årene fremover, bl.a. pga. midler Miljødirektoratet skal dele ut til frivillig sektor.

Innspill til handlingsplan for naturmangfold

Den nye Naturavtalen, Kunming-Montreal-målene, ble vedtatt i desember 2022. Nå skal avtalen realiseres, og sammen med andre miljøorganisasjoner har BirdLife Norge utarbeidet anbefalinger for hvordan Norge skal nå målene i avtalen innen 2030. Rådene ble overrasket regjeringen ved klima- og miljøminister Espen Barth Eide 9. juni.

Vassdragstreff ved Femundsvassdraget

I samarbeid med Norges Jeger- og Fiskerforbund, FNF Innlandet, BirdLife Norge og Sabima arrangerte Naturvernforbundets vassdragsvernvalg vassdragstreff i Elgå 16. til 18. juni. Femundsvassdraget/Trysilelva inngikk i den aller første verneplanen for vassdrag, og har i år vært vernet i 50 år. Flere tar nå til orde for å tillate utbygging av vassdrag som er vernet. Vassdragstreffet markerte at det er all grunn til å stå vakt om verneplanene for vassdrag.

Informasjonsarbeid rundt utsatte fuglearter

Også i 2023 har vi drevet en hel del informasjonsarbeid rundt måker i hekketiden, også om gjeldende lovverk.

Energisaker

I 2023 har BirdLife Norge svart på strategisk konsekvensutredning etter havenergiloava, der 20 foreslåtte områder fra en direktoratsgruppe skal kunne muliggjøre det politisk vedtatte målet om 30 GW havvind til 2040. Det har også vært en omfattende høring av prekvalifiseringskriterier og auksjonsmodell for Sørlige og Nordsjø II, samt høring av kvalitative kriterier og støtteordning for Utsira Nord.

Vi har også jobbet med solenergi. På Akersmyra i Vestfold planlegger man å legge kraftverk til en drenert myr. Fylkesavdelingen vår i Vestfold mener at myra kan restaureres, og går mot etableringen av et solkraftverk på samme areal. Et slikt kraftverk vil ødelegge

mulighetene for å få tilbake et rikt fugleliv og styrke bestandene av våtmarksarter.

Nye planer om vindkraft på land har også ført til engasjement og ekstra kartleggingsinnsats flere steder i landet. Statnett søker om å få bygge en 131 kilometer lang ny 420 kV kraftledning mellom Skaidi og Lebesby. Eventuelle luftspenn i samtlige av de skisserte linjene mellom Lakselv og Igeldas er uforenlig med å ivareta hensynet til dverggåsa, og de vil være i strid med Miljødirektoratets handlingsplan for arten. BirdLife Norge har spilt dette tydelig inn i høringsprosesser m.m. også i 2023.

Utvinning av havmineraler

Vi har engasjert oss mot utvinning av havmineraler, og fremført argumentasjoner mot dette både ovenfor energi- og miljøkomiteen (Stortinget), der det også var høring om dette i 2023, og i offentligheten.

Bruk av blyhagl i våtmarker

I 2023 ble det forbud mot bruk av blyhagl i våtmarker i EU, Norge, Island og Liechtenstein, iverksatt. Forbudet vil årlig redde 1 million vannfugler som ellers ville dødd av blyforgiftning. Totalt er det anslått at minst 135 millioner fugler er utsatt for blyforgiftning i Europa, og de går nå en bedre fremtid i møte. BirdLife Norge har sendt innspill underveis i prosessene, og deltok i kommunikasjonsarbeid og debatter (bl.a. i Dagsnytt 18) om forbudet. Slik har vi deltatt i å øke den allmenne forståelsen og aksepten for forbudet.

Innspill og annet om Lågendeltaet NR

BirdLife Norge og vårt fylkeslag i Oppland har i mange år jobbet for å finne gode løsninger for Lågendeltaet og har unik kunnskap om fuglelivet som følge av overvåking gjennom tiår. Det aller viktigste blir å unngå nye inngrep der de fleste fugler oppholder seg, på mudderflatene ved dagens bru, og å unngå at vern oppheves. Gjennom høringer og annen kommunikasjon har vi påpekt at det fortsatt foreligger en reell mulighet i fjerne dagens bru over deltaet helt, og få til en total naturrestaurering her. Det vil innebære en flytting av bru i reservatet fra et sted der den har stor negativ konsekvens til et sted med mindre negativ konsekvens.

Høring om forskrift om vårjakt på ender

Vårjakt på enkelte arter ender har vært tillatt i Kautokeino i Finnmark i perioden 2013–2022. Jakta har representert en unntaksbestemmelse fra resten av viltforvaltning ved å tillate jakt i hekketiden, og strider dermed mot det man ellers tenker rundt forsvarlig jakt. Forslaget om videreføring av vårjakta var på høring i 2023, og BirdLife Norge deltok både på fellesmøter (fysisk og digitalt), møter med KLD og svarte på høringen.

Utsetting av fugler fra oppdrett (fasan og raphøne)

I en rapport utgitt på tampen av 2022 skrev Vitenskapskomiteen for mat og miljø (VKM) at både naturmangfold og dyrevelferd lider av utsettinger av fasan og raphøns. BirdLife Norge har vært sentral i presse frem et godt kunnskapsgrunnlag om tematikken, og vi har vært engasjert

mot utsettingene i flere år. I 2023 ble utsettingene stanset.

Før fuglene kommer sammen med Hold Norge Rent

Også i 2023 satt vi i arbeidsgruppen til «Før fuglene kommer», et prosjekt ledet av Hold Norge Rent. *Før fuglene kommer* er opprettet for å minimere skadene strandrydding i hekketiden gjør på fugler, samt sikre rydding av marint avfall i viktige fugleområder. Også friluftsråd, Statens naturoppsyn mfl. deltar.

På bestilling fra Handelens Miljøfond har vi utarbeidet en veileder for rydding av marint avfall. Beskyttelse av sjøfugler og fuglenes hekketid stod sentralt her.

Revisjon viltlov

BirdLife Norge har i 2023 deltatt på dialogmøte med Landbruks- og matdepartementet og Klima- og miljødepartementet om revisjonen.

Ny handlingsplan for hubro oppfølging av planen

Som en del av handlingsplanen for hubro planlegges det en utarbeidelse av veileder knyttet til hubro, en forvaltningshåndbok. Statsforvalteren i Nordland har ansvaret for oppfølging av handlingsplanen, og BirdLife Norge er i dialog med Statsforvalteren om forvaltningshåndbok.

Vern av kjerneområder for svarthalespove

Den nordlige underarten av svarthalespove er en av to norske prioriterte fuglearter. Noen av hekkeområdene i Nord-Norge står uten

vern, med mulige negative påvirkninger. Vi har gjort Statsforvalteren i Rogaland oppmerksom på dette. De har ansvaret for svarthalespove som prioritert art.

Birdstrikes (fly og fugl)

BirdLife Norge har deltatt på workshop rundt birdstrikes generelt, og om utfordringer ved Evenes i Nordland, spesielt.

Rapportsystemet for fugler

BirdLife Norge administrerer innholdet av fugleobservasjoner i *artsobservasjoner.no*, og har ansvar for brukerstøtte til generelle og administrative brukere.

Administrasjonen som BirdLife Norge gjennom en avtale med Artsdatabanken skal gjennomføre, innebærer validering av truede arter som omfattes av de norske rødlistene av 2021. Truede arter som ble spesielt nøye fulgt opp i Artsobservasjoner i 2023 var bl.a. svarthalespove, storspove, dverggås, åkerrikse, vipe, en rekke rovfugler, hubro og snøugle. I tillegg var det et spesielt fokus på «Årets fugl 2023», som var tårnseiler. BirdLife Norge validerer observasjoner fortløpende gjennom året, og i løpet av 2023 ble 68 000 observasjoner fra rapportåret blitt ferdig validert. Av disse var 47 600 observasjoner av rødlistede arter (fra kategori NT til CR).

I perioden fra 1. januar 2023 til 31. desember 2023 ble det rapportert 1 656 292 fugleobservasjoner til Artsobservasjoner. Majoriteten av materialet ble rapportert av fuglekikkere på frivillig basis. BirdLife Norge står nå bak mer enn 25,4 millioner fugleregistreringer i Artsobservasjoner, noe som utgjør 80 %

av alle registreringer i databasen. Miljøforvaltningen har best tilgang til disse dataene gjennom innsynsløsningen Artskart, men det finnes også andre applikasjoner som benyttes. Materialet samlet inn gjennom BirdLife Norge står nå for i overkant av 50 % av innholdet i Artskart. BirdLife Norge er dermed, med god margin, den største leverandøren av artsdata som er tilgjengelig for miljøforvaltningen og resten av samfunnet.

Komiteer og utvalg

De fleste lokale rapport- og sjeldenhetskomiteer (LRSK) benytter *artsobservasjoner.no/fugler* til både validering av funn og som kilde og rapportgenerator til sine årsrapporter. NSKF bruker rapportsystemet til behandling av saker, mens NFKF lager sine årsrapporter ved hjelp av verktøyene tilgjengelige for dem. 86 personer fra landets 21 rapportområder (LRSK) og NSKF har vært involvert i å kvalitetssikre materiale i Rapportsystemet for fugler.

Denne delen av vår virksomhet blir i all hovedsak gjennomført på idealistisk grunnlag av foreningens medlemmer. Det er et svært omfattende materiale som på denne måten stilles til disposisjon for de ulike ledd av naturforvaltningen her i landet (som for eksempel viltkartlegging og naturtypekartlegging), noe som er med på å sette BirdLife Norge i en særstilling blant norske naturvernorganisasjoner.

Norsk Sjeldenhetskomité for Fugl (NSKF)

NSKF har i 2023 bestått av Tor Audun Olsen (sekretær), Andreas Gullberg, Thorstein Holtskog, Bjørn Mo (kom inn i løpet av

året), Sindre Molværsmyr (gikk ut i løpet av året), Klaus Maløya Torland og Andreas Winnem. NSKF sin årsrapport for 2022 ble publisert i «Fugleåret 2022» i 2023.

Norsk Faunakomiteé for Fugl (NFKF)

NFKF har i løpet av året arbeidet med utarbeidelse av rapporten «Fugler i Norge 2022». Denne ble publisert i «Fugleåret 2022».

Norsk navnekomité for fugl (NNKF)

NNKF har i 2023 bestått av Helge Kvam (sekretær), Odd Bruce Hansen, Viggo Ree, Audun Brekke Skrindo, Trude Starholm og Øivind Syvertsen. Komiteen har jobbet jevnt gjennom året.

Eierskap og engasjement i andre virksomheter

BirdLife Norge eier selskapet *Natur og Fritid AS*. Dette er en butikk som hovedsakelig selger biologisk litteratur og utstyr til naturinteresserte. Selskapet hadde en omsetning i 2023 på ca. 17,6 millioner kroner. BirdLife Norge er representert i styret i Lista Fyr AS som driver Besøksenter Våtmark Lista. BirdLife Norge eier 51 % av aksjene i Trondheimsfjorden Våtmarkssenter AS, og er også en av stifterne av Norsk Sjøfuglsenter på Værlandet i Askvoll.